

OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİ YÖNTEMLERİ VE “SES TEMELLİ CÜMLE YÖNTEMİ” UYGULAMASI

*Raşit KOÇ**

ÖZET

Okumak, insanoğlunun yazıyı icadından beri var olan bir etkinliktir. Bilgi edinmek ve zevk almak için yapılan bu iş günümüzde daha da önemli bir hâl almıştır. Günümüz bilgi çağında her alandaki yenilikleri ve değişiklikleri takip edebilmek için hızlı ve anlayarak okumak oldukça önemlidir. Bu sebeple en iyi ve en kısa sürede okumayı öğrenmede ve bu işi zevkli bir alışkanlığa dönüştürmede okuma ve yazma öğretiminde nasıl bir yol izleneceği de önem kazanmaktadır.

Ülkemizde dünyadaki gelişmelere paralel olarak okuma yazma öğretiminde kullanılan yöntemler de zaman içerisinde değişmiştir. Okuma yazma öğretiminde uzun süre harf yöntemi kullanılmıştır. Harf yöntemini sırasıyla ses yöntemi, hece yöntemi kelime ve cümle yöntemi izlemiştir.

Davranışçı kuram merkeze alınarak hazırlanmış olan eski Türkçe programı öğrencileri ezbere sevk ettiği, etkili ve kalıcı bir okuma alışkanlığı kazandırmada yeterli olmadığı için eleştirilere muhatap olmuştur. Zaman zaman revizyon geçiren eski program 2005 yılında yerini yeni programa bırakmıştır.

Temel felsefesini yapılandırmacı yaklaşımın oluşturduğu yeni Türkçe programında okuma yazma öğretim yöntemi olarak ses temelli cümle yöntemi benimsenmiştir. Bu yöntemle beraber dik temel harflerle yapılan yazı öğretimi yerine bitişik eğik yazı kullanılmaya başlanmıştır.

Bu çalışmada, okuma yazma öğretiminde günümüze kadar kullanılan yöntemler ve bu yöntemlerin faydalı ve sakıncalı yönleri belirtildikten sonra yeni hazırlanan Türkçe programında yer alan ses temelli cümle yöntemiyle ilgili düşüncelere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Okuma yazma, metod, öğretim, ses temelli cümle yöntemi, program.

* Yrd. Doç. Dr. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, El-mek: rasitkoc@yyu.edu.tr

THE METHODS OF TEACHING READING AND WRITING IN TURKISH: PRACTICE THE PHONETIC BASED METHOD

ABSTRACT

Reading has been one of the prominent educational activities since the invention of writing. In the present time reading become more important if the reading activity is done for pleasure or to get the right information. It is also important to read quickly and comprehend the main idea. For these reasons learning "how to read and write" well in Turkish by following the appropriate steps in teaching "how to read and write" is very important.

The methods of literacy teaching have developed very much over time in Turkey like all over the world. In Turkey, usage of letter method was used for a long time. After the letter method, phonetic method, syllabic method, vobable method, and sentence method were employed to train literacy.

Old Turkish teaching curriculum which reflects behaviorist teaching theory was criticized for several reasons. These reasons are that the old curriculum motivated students to memorize, and was not effective for lasting literacy habits on students. After several small changes on the curriculum, a new literacy teaching curriculum was adopted in 2005.

The foundation of the new curriculum is the constructive theory. After adapting the constructivist teaching theory, literacy teaching curriculum became phonetic based sentence method. With this new method, the writing style was also changed. At this time hand writing was reintroduced.

So this study firstly explains the methods used in the teaching of reading and writing activities and their advantages and disadvantages. The study secondly reveals the views about the teaching of reading and writing using phonetic based sentence method.

Key Words: literacy, method, teaching, phonetic based sentence method, curriculum.

Giriş

Okuma ve yazma her çağda ve kültürde üzerinde durulan önemli bir konu olmuştur. Özellikle bilgi ve iletişim çağı olarak nitelenen günümüzde toplumların gelişmişlik düzeylerinin göstergelerinden biri de okur-yazar oranları ve kişi başına düşen kitap, gazete, dergi sayısı gibi değerlerdir.

Öte yandan okuma yazma öğretimi etkili bir ana dili öğretiminin de önemli unsurlarından biridir. Dilin temel becerileri arasında olan anlama (okuduğunu, dinlediğini, görüp/izlediğini anlama), anlatım (yazılı ve sözlü anlatım) becerilerinin gelişmesinde de okuma ve yazma alışkanlığı oldukça önemlidir. Bu becerilere ulaşmada okuma yazma öğretiminde kullanılan yöntem ya da yöntemlerin de etkisi vardır. Bireyin hayatı boyunca kullanacağı okuma ve yazma becerisi ilk sınıflardan başlayarak sonraki öğrenme süreçlerinde de belirleyici bir faktör olacaktır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/4, Fall, 2012*

O halde sorulması gereken soru şu olmalıdır: Hangi yöneme göre ve nasıl okuma yazma öğretmeliyiz ki insanlara okuma yazmayı sevdirelim? Bu soru geçmişte ve günümüzde değişik şekillerde cevap bulmuş ve zaman içerisinde değişik yöntemler kullanılarak okuma ve yazma öğretilmiştir.

Okuma yazma öğretiminin bilinen tarihine baktığımız zaman ülkemizdeki uygulamaların dünyadaki gelişmelere paralel bir seyir takip ettiği görülür. Dünyada 100’den fazla okuma yazma öğretim yöntemi bulunmaktadır. Bunlar üç ana grupta toplanmaktadır. Okuma yazma öğretiminde geçmişten beri kullanılan yöntemler şunlardır:

Sentez Yöntemler

1- Harf (Alfabe, Bireşim) Yöntemi: Ülkemizde ve dünyada uzun süre okuma yazma öğretiminde kullanılmış halen de Kur’an öğretiminde kullanılan bir metottur. Bu yöneme göre okuma öğrenmek için önce alfabedeki harfleri öğrenmek gerekir. Önce sesli harfler öğretilir sonra sesli harflerle sessiz harfler çatılarak okunur. Öğrenci, alfabe sırasına göre önce büyük ve küçük harfleri öğrenir, sonra “**ab, eb, ib, ib...**” diye heceler. Sonra da üç, dört, beş harfli kelimeleri heceleyip okur (Gray 1964, 89; aktaran Güleriyüz 1997, 1).

Harf yöntemine yapılan başlıca itiraz şudur: Harflerin adını öğrenmek kelimenin doğru söylenmesini için yeterli değildir. Bu yöntemdeki sıkıcı, pratik faydası olmayan alıştırma yapdırılması, çocukta okumaya karşı bir isteksizlik uyandırmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin, harfleri sık tekrarlama, harflerin doğru olarak kullanılmasını da engellemektedir (Öz, 1998).

2- Ses (Fonetik) Yöntemi: Bu yöntem, seslerin adlarını vererek değil, sesi tanıtarak işe başlamaktadır. Harfin sesi verilirken sadece “sss” diye ses çıkarılır. Harfin önüne “e” sesi getirilmez. Daha sonra bilinen ünlüler arkasına eklenerek heceler ve sözcükler oluşturulur. Harf yöntemine göre daha mantıklı olan bu yöntem, günümüzde birçok ülke tarafından kullanılmaktadır (Gray 1964, 89; aktaran Güleriyüz 1997, 2). Bu yöneme yapılan eleştiri ise bu yöntem de sözcük üzerinde fazla durmakta ve anlamayı engellemektedir. Diğer bir sorun da bu yöntemin her dile uygun olmayışıdır. Fonetik olmayan, yazıldığı gibi okunmayıp okunduğu gibi yazılmayan dillerde uygulanması zordur. Ses yöntemi ile öğrencilerin okuma ve yazmayı kısa sürede öğrenecekleri varsayımına rağmen, sonraki dönemlerde doğru, hızlı ve anlamlı okuma ve yazmalarına, okuduklarını anlamalarına engel olan bir yöntem olduğundan fonksiyonel değildir (Calp 2009, 69).

Ses metodunda; anlamlı bir kelime ve onun sesi birleştirilir: İnek=İ, Kedi=K, Deve=D, Öküz=Ö, Tavuk=T... gibi. Anlamlı bir kelime veya bu kelimenin resmi ile sesi ve harf birbirine bağlanır (Ferah 2001, 81).

Ses yöntemi, bir basamak olarak cümle öğretimi içinde kullanılmaktadır. Ancak çalışmalar öğrencilerin okuyup yazdığı sözcükler üzerinde yapılmaktadır. Bu döneme gelinceye kadar öğrenciler verilen cümleler içerisinde harflerin seslerini sezmekte ve bu dönemde yapılan kısa bir çalışmayla harflerin sesleri pekiştirilmektedir.

Cemaloğlu ses yönteminin sakıncalarını şöyle belirtmektedir:

1. Fonetik olmayan dillerde etkili olarak işe koşulamamaktadır.
2. Öğrenciler sessiz harflerin telaffuzunda araya başka sesler de sokmakta bu durum da kelimelerin telaffuzunu zorlaştırmaktadır.
3. Harflerin sesi üzerinde aşırı derecede yoğunlaşıldığı için öğrenci okuduğu metni hızlı okuyamamakta ve yazamamaktadır.
4. Öğrenciler her harfin sesini çıkartarak okuma ve yazma öğrendikleri için sessiz okuma becerisini kolay kolay kazanamamaktadır.

Turkish Studies

5. Ses yöntemiyle okuma ve yazma öğrenen öğrenciler, cümle oluşturmakta zorlanmaktadır (Cemaloğlu, 2000, s. 63-64).

3- Hece Yöntemi: Okuma yazma öğretiminde temel unsur olarak heceyi dikkate alan bir yöntemdir. Bu yöntemde önce heceler öğrencilere tanıtılır. Hecelerden sözcük, sözcüklerden cümleler yapılarak öğrencilere okuma yazma öğretilir. Yöntem, İspanyolca, Portekizce ve bazı Afrika yerli dilleri için daha uygundur (Cemaloğlu 2000, 76).

Bu yöntemle ilgili eleştiriler ise başlangıçta öğrenciye heceler kelime ve cümle içinde öğretilmeyecek olursa, öğrenciye aşırı bir hafıza gayreti yüklenir. Öğrencilere yaptırılan hece tekrarları ilginin dağılmasına ve heceleyerek yavaş okumaya yol açmaktadır. Dolayısıyla da anlayarak okuma gerçekleşmemektedir.

Analiz Yöntemleri

1- Sözcük Yöntemi: Okuma yazma çalışmalarına öğrenci için hazırlanan anlamlı sözcükler öğretilerek başlanır. Öğrenciler öğretilen sözcükleri cümle içinde kullanırlar. Bu yöntemin kurucusu olarak çocuklar için ilk resimli kitabın yazarı Comenius kabul edilir. Sözcük düşünce ve hafıza için temel birimdir. Öğrencilerin dikkati metin üzerine çekilerek, okudukları metinler üzerinde düşünmeye, zevk ve ilgiyle okumaya alıştırlırlar. Bu yöntemi Jakobet, Horace Mann ve Decroli savunmuşlardır (Güleryüz, 1997, 4).

Sözcük yöntemi okuma yazma öğretiminde önemli bir aşama olmuştur. Çözümleme mantığına dayanır. Cümle yöntemi içerisinde bir devre olarak kullanılan bu yöntem, anlamlı bir dil birliği olan cümle çözümleme yöntemine geçişi sağlamıştır.

Yöntemin sakıncaları olarak şunlar söylenebilir:

1. Sürekli yapılan tekrarlar öğrencilerin okuma ve yazma öğretiminden soğumasına neden olmaktadır.
2. Sözcük üzerinde aşırı derecede yoğunlaşma cümlenin anlaşılmasını engellemektedir.
3. Öğrenciler hızlı ve anlamlı okuma sağlayamamaktadırlar.
4. Öğrenciler sözcükleri “kök” halinde öğrendikleri için sözcüklere getirilen ekleri öğrenmede zorluk çekmektedir (Cemaloğlu 2000, 79).

2- Cümle Yöntemi: Çözümleme yöntemi, daha önceki okuma yazma öğretim yöntemlerinin ileri aşamalarından birisidir. Cümle anlamı olan ve yargı bildiren dil birimidir. Onun için okuma yazma öğretimine bu yöntemle başlanması pek çok eğitimci tarafından tavsiye edilmiştir. Ülkemizde 1936 ve 1948 ilkokul programlarında çözümleme yöntemine geçiş kesinleşmiştir. 1948 ve 1968 ilkokul programlarında “ilk okuma ve yazmaya öğrencilerin anlayabileceği kısa cümlelerle başlanmalıdır. Zamanla bu cümleler kelimelere, kelimeler hecelere bölünmelidir.” ifadesiyle okuma yazma öğretiminde çözümleme yönteminin uygulanacağı belirtilmiştir.

Okuma yazma öğretiminde çözümleme yönteminin kullanılmasının dayanakları şunlardır:

1. Okuma esnasında göz harfleri teker teker değil de, sözcükleri genel şekliyle hatta satırın büyükçe bir kısmını bir anda kavrar. Öğrenciye cümle vererek okuma yazma öğretimi çalışması yapmak gözün doğal-fizyolojik yapısına uygun düşmektedir.
2. Araştırmalar, harf ve ses yöntemiyle okuma yazma öğrenenlerin daha ağır okuduklarını, sözcüğü ön plana çıkardıkları için metin bütünlüğündeki anlamı yakalamada zorlandıklarını ortaya koymuştur.

Turkish Studies

3. Çocuğun nesnelere toptan algılama özelliği vardır. Ayrıntılara hemen inemez. Verilen cümlelerin anlamı daha kolay kavranmaktadır.
4. Okuma yazma öğretimine anlamlı cümlelerle başlamak, cümle içindeki sözcüklerle yeni cümle ve tutarlı metinler düzenlemek, öğrencilerin anlama ve anlatmasına katkıda bulunacak ve dil gelişimine uygun düşecek bir çalışmadır.
5. Okuma yazma çalışmalarına anlamlı cümlelerle başlamak, öğrenciye eğitsel yaşantılar düzenlemek unutmayı azaltır.
6. Çözümleme birleşim yöntemi, öğretim ilkelerine ve öğrencilerin dil becerilerine uygun bir yöntemdir.
7. Çözümleme birleşim yöntemiyle ilkökuma yazma öğretiminde elde edilecek kök ve eklerle Türkçenin yapısına uygun yeni sözcükler üretilebilir (Güleryüz 1997, 12).

Cümle yöntemine yapılan eleştirilerden en önemlisi bu yöntemin uzun zaman aldığıdır. Bu sebeple öğretmenlerin çoğu cümle yönteminin aşamalarını biraz hızlandırarak okuma yazma süresini kısaltmaya çalışırlar.

3- Öykü Yöntemi: Cümle yönteminin daha geniş bir uygulamasıdır. Çocukların seviyesine uygun bir öyküyle işe başlanmakta ve daha sonra öyküyü oluşturan cümleler çözümlenerek kelimeler, heceler ve sesler kavratılmaktadır. Bu yöntemde anlamlı bir metinle işe başlamak öğrencilerin metnin içindeki olayları sezmesi ve bunlar arasındaki ilişkiyi kavramasını sağladığı için okuma ve yazmanın daha çekici olmasını sağlamaktadır. Bu yöntemde önemli olan metin seçimidir. Öğrencilerin ilgilerine ve meraklarına uygun metni seçip okumak, dinletmek ve çocuklara yazdırıp okuttuktan sonra çözümleme işlemine geçmek gerekir.

Cemaloğlu, yöntemin faydaları ve sakıncalarını şöyle sıralamaktadır:

Yöntemin Faydaları:

1. Okuma göz sıçramasına uygun olarak çok hızlı gerçekleşmektedir.
2. Öğrencilerin okuduklarını anlama ve yazılı, sözlü anlatım becerilerini geliştirmektedir.
3. Okudukları metindeki vurgu ve tonlamaları yaparak anlamlı okuma düzeyleri artmaktadır.

Yöntemin Sakıncaları:

1. Yeterli düzeyde araç ve gereç bulunmadığında etkililiği düşmektedir.
2. Seviyeye uygun öykü bulma güçlüğü bulunmaktadır.
3. Okuma ve yazma eğitimi uzun zaman almaktadır.
4. Okuma ve yazma öğretecek öğretmenlerin bilgi ve beceri düzeyi yöntemin başarısında etkili olmaktadır.
5. Kalabalık sınıflarda etki düzeyi düşmektedir (Cemaloğlu 2000, 71).

Karma yöntemler

Karma yöntemler ise analiz ve sentez yöntemlerinin karıştırılmasından oluşan yöntemlerdir. Bu yöntemler: **Karışık, seçkin (eklektik) ve bilinçlendirme** yöntemleri olmak üzere üç alt grupta toplanmaktadır. **Karışık yöntemler**, harf-fonetik, fonetik-hece, cümle-harf, kelime-

hikâye-cümle gibi analiz ve sentez yöntemlerinin harmanlanmasından oluşan çok sayıda yöntemi içermektedir.

Ülkemizde okuma yazma öğretiminde cümle yönteminin kullanıldığı dönemlerde cümle yöntemi uzun zaman aldığı için öğretmenler çoğunlukla kelime, hece ve harf devrelerini kısa tutarak cümle yöntemini hızlandırıyorlardı. Böylelikle cümle yönteminin hızlandırılmasıyla *karma yöntem* adıyla anılan bir yöntem oluştu.

Bu yöntemle kısa zamanda okuma-yazma öğretmek hedeflenmiştir. Cümle yöntemine benzemekle beraber kısa zaman içerisinde öğrenciye sözcük, hece, ses çalışmaları yaptırıldığı için çözümlene yönteminin mantığından uzaktır. Bu yöntemde kısa sürede çözümlene faaliyetlerine başlandığı için daha ziyade yetişkinlere okuma yazma öğretmede kullanılan bir yöntem olarak görülmektedir.

İlköğretim Programında Okuma Yazma Öğretimi ile İlgili Açıklamalar

2005 yılına kadar uygulanan ilköğretim programında ilk okuma yazma öğretimi ile ilgili izlenecek yol şu şekilde ifade edilmektedir:

“İlkokuma ve yazmaya öğrencilerin anlayabileceği kısa cümlelerle başlamalıdır. Zamanla bu cümleler kelimelere, kelimeler hecelere bölünmelidir. Daha sonra heceler içindeki harflerin sesleri sezdirilmeye çalışılmalıdır. Bu çözümlenmeler sonunda elde edilen kelime, hece ve sezilen harflerle yeni cümle ve kelimeler kurulmalıdır. Cümlelerin, kelimelerin ve hecelerin bölünmesini kolaylaştırmak için öğretmen aynı kelimeleri içine alan cümlelerden, içinde aynı heceler bulunan kelimelerden yararlanmalıdır. Üzerinde durulan cümle ve kelimeleri öyküler, masallar, tekerlemeler içinde kullanılmaya önem vermeli ve ilk okuma ve yazma konularının öğrencilerin dikkatini çekecek nitelikte olması sağlanmalıdır.” (Vural 2000, 48).

“İlkokuma ve yazmaya başlarken programın çizdiği yazı esaslarına uygun olarak büyük ve küçük harfler birlikte öğretilmelidir. Harflerin biçimlerine ve yazılış yönlerine satırda kapladıkları yerlere, büyük harflerin küçük harflerle ilişkilerine, oranlarına gerektikçe öğrencilerin dikkatleri çekilmelidir. Özellikle harflerin doğru ve örneklere uygun yazılması sağlanmalıdır.”

Şimdiye kadar uygulanmakta olan programın okuma yazma öğretimi ve yazı öğretimiyle ilgili açıklamalarını verdikten sonra şimdi de 2004-2005 eğitim yılında pilot uygulaması yapılan ve 2005-2006 eğitim yılından itibaren tamamen kullanılmaya başlanan yeni programın okuma yazma öğretimi ve yazı öğretimi ile ilgili açıklamalarına bakalım:

“Bu programda ilk okuma yazma öğretiminde **Ses Temelli Cümle Yöntemi**’nin uygulanması benimsenmiştir. Ses temelli cümle yönteminde, ilkokuma yazma öğretimine seslerle başlanmaktadır. Anlamli bütün oluşturacak birkaç ses verildikten sonra seslerden hecelere, kelimelere ve cümlelere ulaşılmaktadır. İlkokuma yazma öğretimi, kısa sürede cümlelere ulaşacak şekilde düzenlenmektedir.

İlkokuma yazma öğretimi boyunca okuma ve yazma birlikte sürdürülmektedir. Okunan her öge yazılmakta; yazılanlar da okunmaktadır. Yazı öğretiminde, öğrencilerin gelişimine uygun olan bitişik eğik yazı harfleri kullanılmaktadır.

Bu yöntemin özellikleri, ilkeleri, aşamaları ve bitişik eğik yazıya ilişkin bilgiler aşağıda verilmektedir:

Ses Temelli Cümle Yönteminin özellikleri şöyle sıralanabilir:

Turkish Studies

- Ses Temelli Cümle Yönteminde ilkokuma yazma öğretimi, dinleme, konuşma becerilerinden kopuk sadece okuma-yazma becerilerini geliştirme olarak değil Türkçe öğretiminin beş öğrenme alanı ile birlikte yürütülmektedir.
- İlkokuma yazma öğretimine seslerle başlanması, seslerin birleştirilmesi ile anlamlı heceler, kelimeler oluşturulması ve cümlelere ulaşılması öğrencinin bilgileri yapılandırmasını kolaylaştırmaktadır. Bu yönüyle Ses Temelli Cümle Yöntemi, yapılandırıcı öğrenme yaklaşımına uygun bir yöntemdir.
- Türkçede her harf bir sesi karşıladığından bu yöntem Türkçenin ses yapısına uygundur.
- Bu yöntem öğrencilerin duyduğu ve çıkardığı seslerin bilincine varmasını sağlamaktadır. Böylece öğrencilerin dil gelişimine (doğru telâffuz, akıcılık, sesleri ayırt etme vb.) katkıda bulunmaktadır.
- Öğrencilerin bütün sesleri öğrenmesi, yazma sürecinde kelimeleri doğru yazmalarını sağlamaktadır.
- Öğrenci yazı ile konuşma arasındaki benzerlikleri görmekte, yazının harflerin birleştirilmesiyle; konuşmanın ise seslerin birleşmesiyle yapıldığını anlamaktadır.
- Öğrencilerin sözlü dilden yazılı dile geçmesini kolaylaştırmaktadır.
- Bu yöntem ilkokuma yazmayı öğrenme sürecinde öğrencilerin bireysel, zihinsel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamaktadır” (MEB 2005, 254).

Bu programda dilimizde kullanılan seslerin karşılığı olan harfler altı grupta toplanmış ve seslerin alfabadeki sıraya göre değil de bu sıraya göre ele alınması belirtilmiştir. Bu ses grupları şunlardır:

1. Grup: e, l, a, t	E, L, A, T
2. Grup: i, n, o, r, m	I, N, O, R, M
3. Grup: u, k, ı, y, s, d	U, K, I, Y, S, D
4. Grup: ö, b, ü, ş, z, ç	Ö, B, Ü, Ş, Z, Ç
5. Grup: g, c, p, h	G, C, P, H
6. Grup: ğ, v, f, j	Ğ, V, F, J

Bu harflerin sesleri kavratıldıktan sonra bu harflerle yapılacak kelimeler ve o kelimelere ait şekillere yer verilmiştir. Program hece tablosunun kesinlikle kullanılmayacağını belirttiği için hece ve ses kaynaştırması yaparak hemen kelime örneklerine yer vermiştir.

Problem

Bu çalışmanın problemini, sınıf öğretmenlerinin okuma yazma öğretimi yöntemleri hakkındaki görüşleri oluşturmaktadır. Bu temel probleme bağlı olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır.

Alt Problemler

1. Ses temelli cümle yöntemi ve bitişik eğik yazı öğretimi hakkında öğretmenlerin düşünceleri nelerdir?

Turkish Studies

2. Öğretmenlerin okuma yazma öğretiminde yöntem seçimi ile ilgili görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın alt problemlerinin analizinde verilerin toplanması için Van il merkezinde 4 ilköğretim okulundaki 18 sınıf öğretmeniyle görüşülerek okuma-yazma öğretim metodu hakkındaki görüş ve değerlendirmeleri alınmış, problem ve alt problemlerin cevapları bulunmaya çalışılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgulara yer verilmiş ve bu bulgular doğrultusunda yorumlar yapılmıştır.

Tablo 1’de öğretmenlerle yapılan görüşme sırasında sorulan sorular ve bu sorulara öğretmenlerin verdiği cevapların dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 1

		Hiç	Çok az	Biraz	Oldukça	Tamamen	Toplam
İlkokul Türkçe programı hakkında ne kadar bilgi sahibisiniz?	f	-	-	5	11	2	18
	%	-	-	28	61	11	100
Ses temelli cümle yöntemi hakkında ne kadar bilgi sahibisiniz?	f	-	-	3	13	2	18
	%	-	-	17	72	11	100
Okuma yazma öğretiminde yöntem ne kadar önemlidir?	f	-	-	1	9	8	18
	%	-	--	6	50	44	100
Bitişik eğik yazı öğretiminde ne kadar yeterlisiniz?	f	-	-	4	12	2	18
	%	-	-	22	67	11	100

Birinci soruya verilen cevaplarda öğretmenlerin ilköğretim programı hakkında genelde bilgi sahibi oldukları görülse de istenen seviyede değildir. Çünkü öğretmenlerden sadece % 11’i kendini tamamen yeterli görmesine rağmen % 28 oranda bir bölümün biraz yeterli olduğunu düşünmesi, öğretmenlerin ilköğretim programı hakkında istenen düzeyde bilgi sahibi olmadıklarını göstermektedir.

İkinci soruda öğretmenlere ses temelli cümle yöntemi hakkında ne kadar bilgi sahibi oldukları sorulmuş ve verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Buna göre; öğretmenlerin % 11’i okuma-yazma yöntemi hakkında tamamen bilgi sahibiyken % 17’si biraz bilgi sahibi olduklarını belirtmiştir.

Üçüncü soruda öğretmenlere okuma yazma öğretiminde yöntemin önemi sorulmuş ve öğretmenlerin %6’sı yöntemin biraz önemli olduğunu belirtirken %44’ü tamamen, % 50’si de oldukça önemli olduğunu belirtmiştir. Bundan da okuma-yazma öğretiminde hangi yöntemin uygulandığının önemli olduğu ve bu sebeple en etkili yöntemin seçilmesi gerektiği sonucuna varıyoruz.

Öğretmenlere yöneltilen eğik yazı öğretimindeki yeterlilikleriyle ilgili soruya ise öğretmenlerin % 11’i kendisini tamamen yeterli gördüğü cevabını verirken % 67’lik bir çoğunluk oldukça yeterli oldukları cevabını vermiştir. Fakat % 22’lik bir grup öğretmen ise eğik yazı öğretiminde kendilerini yeterli görmemektedir.

Yaptığımız gözlemlere dayanarak belirtelim ki maalesef ilköğretim birinci sınıfta okuma yazma öğretildikten sonra bitişik eğik yazıya devamlılıkta ciddi bir aksama vardır. Öğrenciler çoğu kez bitişik eğik yazı yerine dik temel harflerle yazmayı tercih etmektedir. Bazı öğretmenler de bitişik eğik yazıda ısrarcı olmak yerine öğrencilere “istediğiniz gibi yazın” şeklinde serbestlik tanımaktadırlar.

Turkish Studies

İlköğretimin kesintisiz sekiz yıl olduğu dönemde dördüncü sınıftan itibaren sınıf öğretmenlerinin yerine bazı derslere branş öğretmenlerinin giriyor olması ve bu öğretmenlerinin bitişik eğik yazıyı teşvik etmede istenen seviyede olmayışları, öğrencilere istediği gibi yazma rahatlığı getirirken 4+4+4 sistemiyle beşinci sınıftan itibaren bütün öğrencilerin derslerine branş öğretmenlerinin girecek olması bitişik eğik yazı uygulamasının ortaokuldan itibaren terk edilmesine neden olacaktır. Bu da bitişik eğik yazı uygulamasına geçilirken düşünülen herkesin estetik ve okunaklı bir yazıya sahip olması amacına ulaşamayacağı anlamına gelmektedir.

Okullarda yaptığımız görüşmelerde öğretmenlere çeşitli konularda “evet-hayır” şeklinde cevaplayabilecekleri sorular sorulmuş ve öğretmenlerin bu sorulara verdikleri cevaplar tablo 2’de yorumlanmıştır.

Tablo 2

		Evvet	Hayır	Toplam
Ses temelli okuma-yazma öğretiminden harf yöntemini mi anlıyorsunuz?	f	3	15	18
	%	17	83	100
Okuma-yazma öğretiminde cümle çözümleme yöntemi yetersiz miydi?	f	3	15	18
	%	17	83	100
Okuma-yazma öğretiminde yöntem seçiminin öğretmenlere bırakılmasını ister misiniz?	f	11	7	18
	%	61	39	100
Sınıflardaki öğrenci sayısının çokluğu okuma yazma öğretimi faaliyetlerini olumsuz etkiliyor mu?	f	17	1	18
	%	94	6	100

Bu bölümde tablo 2’den hareketle öğretmen görüşleri değerlendirilecektir.

Araştırmadan önce görüştüğümüz bazı öğretmenlerin ses temelli yöntemden harf yöntemini anladıklarını gördük. Bu durumdan hareketle araştırmaya konu olan okullarındaki öğretmenlere, ses temelli yöntemden harf yöntemini anlayıp anlamadıkları sorulmuştur. Bu soruya öğretmenlerin % 83’ü hayır cevabı vererek ses yöntemiyle harf yönteminin aynı şey olmadığını belirtmişlerdir. Ancak öğretmenlerin % 17’lik bir bölümü ses temelli cümle yöntemiyle harf yöntemini bir görmektedir. Bu da yöntemin uygulanışını olumsuz etkileyecek bir yanıdır.

Bu bölümün ikinci sorusu ülkemizde uzun süre okuma yazma öğretiminde kullanılan cümle çözümleme yönteminin okuma yazma öğretiminde yetersiz olup olmadığıyla ilgilidir. Öğretmenlerin % 83’ü okuma-yazma öğretiminde cümle yönteminin yeterli olduğunu belirtirken % 17’si cümle yönteminin yetersiz olduğunu görüşündedirler.

Öğretmenlere sorulan bir diğer soru ise okuma yazma öğretiminde yöntem seçiminin öğretmenlerin tercihine bırakılıp bırakılmaması ile ilgilidir. Bu soruda öğretmenlerin % 61’i yöntem seçiminin öğretmenlere bırakılması yönünde cevap vermişlerdir. Öğretmenlerin % 39’u ise uygulanacak yöntem ya da yöntemlerin öğretmenlerin tercihine bırakılmasını istememiştir.

Bu soruya hayır cevabı veren öğretmenlere yöntem seçiminin kendilerine bırakılmasını neden istemediklerini sorduğumuzda, okuma yazma öğretiminde oluşacak muhtemel bir başarısızlığın faturasının kendilerine çıkarılacağından çekindikleri için böyle bir sorumluluğu almak istemediklerini ifade etmişlerdir.

Ses temelli cümle yöntemi konuşma dilindeki sesleri kavratarak okuma-yazma öğretme esasına dayanan bir yöntem olduğu için bu seslerin çok iyi verilmesi ve öğrenciler tarafından tam olarak kavranması gerekmektedir. Bu sebeple sınıf ortamları kalabalık olmamalıdır. Bu düşünceden hareketle öğretmenlere “sınıf mevcutları okuma yazma öğretimi faaliyetlerini olumsuz etkiliyor

Turkish Studies

mu?" sorusunu yönelttik. Bu soruya öğretmenlerin % 94'ü *evet* cevabı vererek sınıflardaki öğrenci mevcutlarının çok kalabalık olduğunu ve bu durumun okuma yazma öğretimi sürecini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin sadece % 6'lık bir bölümü sınıf mevcutlarının kalabalık oluşunun engel oluşturmadığı görüşündedir.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan araştırma sonucunda görülmüştür ki okuma yazma öğretiminde başarıya ulaşmak için seçilen yöntem ve onun başarıyla uygulanabilmesi oldukça önemlidir. Cümle yönteminden ses temelli cümle yöntemine geçilmesiyle okuma yazma öğretimindeki bazı sorunlar devam etmektedir.

Sonuç olarak öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda elde edilen veriler şunlardır:

1. Ses temelli cümle yönteminde okuma hızı cümle yöntemine göre daha düşüktür.
2. Öğrenciler sese ağırlık verdikleri için anlayarak okuma gerçekleşmemektedir.
3. Öğrenciler yazılı anlatımda anlamlı cümleler kuramamaktadır.
4. Eğik yazı uygulaması benimsenmiştir. Fakat bitişik eğik yazı uygulaması branş öğretmenleri tarafından yeterince önemsenmemektedir.

Öneriler

1. Branş öğretmenleri bitişik eğik yazı konusunda daha duyarlı davranmalı ve bitişik eğik yazı yazmadaki eksikliklerini tamamlayarak kendilerini geliştirmelidirler.
2. Çevre şartları ve öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine uygun olarak okuma yazma öğretiminde hangi yöntem veya yöntemlerin uygulanacağı öğretmenlere bırakılmalıdır.

Yöntem ne olursa olsun okuma yazma öğretimi genelde uzmanlık ve beceri isteyen bir işdir. Öğretmenlerin çoğu 1.sınıfları okutmakta isteksizdirler. Bu nedenle okuma yazma öğretiminde daha başarılı ve istekli öğretmenlerden oluşan 1.sınıf öğretmenliği uygulamasına geçilmelidir.

KAYNAKÇA

- CALP, Mehrali (2009). **İlkokuma Yazma Öğretimi**, Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- CEMALOĞLU, Necati (2000). **İlkokuma Yazma Öğretimi**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- FERAH, Aysel (2001). **Her Yönüyle Türkçe İlkokuma-Yazma**, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- GÜLERYÜZ, Hasan (1997). **Programlanmış İlkokuma Yazma Öğretimi**, Ankara: Pegem Yayınları.
- MEB (2005). **İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu**, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- ÖZ, Fevzi (1998). **Uygulamalı Okuma Yazma Öğretimi**, Ankara: Anı Yayıncılık.
- VURAL, Mehmet (2000). **İlköğretim Okulu Programı**, Erzurum: Yakutiye Yayıncılık.